

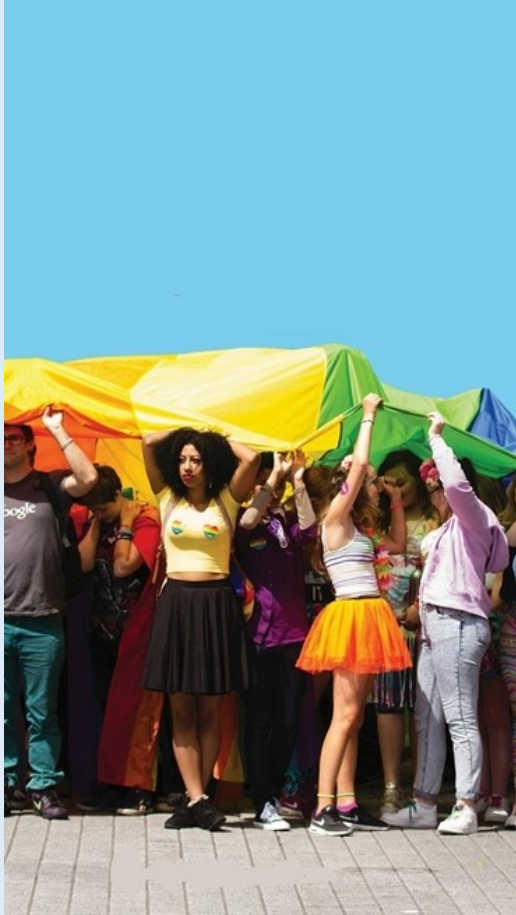

Seksuele vorming op lerarenopleidingen

Keynote speech

Mathieu Heemelaar

‘Het hoort er gewoon bij’

1. Schoolbeleid als veilig kader
2. Attitudekader SOLAROSI
3. Startopdracht seksuele vorming
4. Minor *Seksuele vorming en diversiteit*

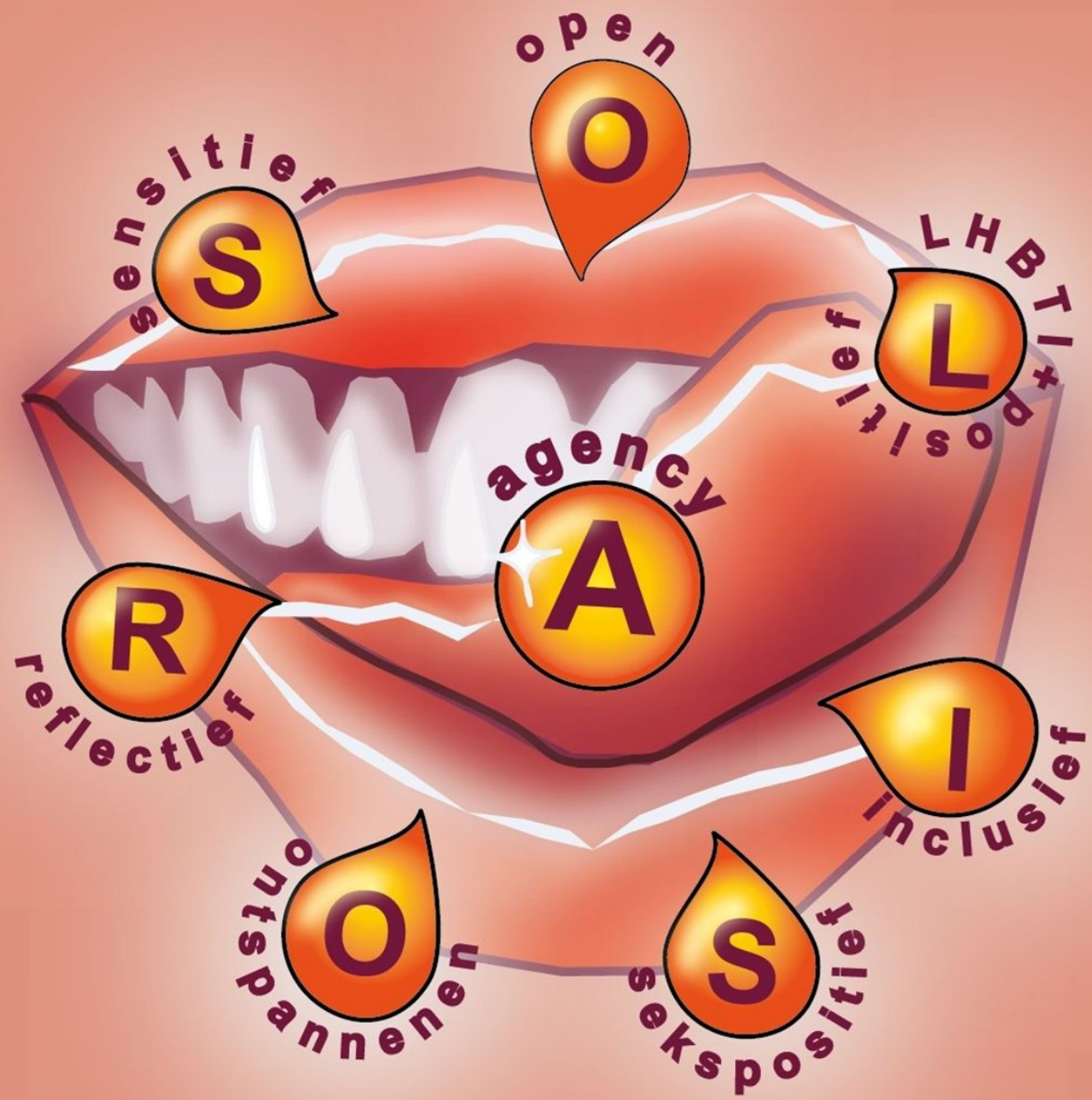
‘Het hoort er gewoon bij’

Wetgeving

Opdracht docenten primair en onderbouw voortgezet onderwijs

- kerndoelen seksuele vorming en diversiteit (2012)
leren respectvol om te gaan met seksualiteit en met diversiteit binnen de samenleving, waaronder seksuele diversiteit
- wet burgerschapsvorming: LHBT-veilig schoolklimaat (01-08-21)

‘Het hoort er gewoon bij’

‘Het hoort er gewoon bij’

Seksuele vorming

- Start *altijd* in alle teams en klassen met afspraken over woordgebruik en veiligheid
 - team docenten lerarenopleiding
 - klas studenten lerarenopleiding
 - klas in het po of vo
- Zorg voor je collega's
- Luchtige (niet seksistische of agressieve) humor

‘Het hoort er gewoon bij’

Minor *Seksuele vorming en diversiteit*

Kennisdoel

De leerkracht toont aan actuele kennis en inzicht te kunnen reproduceren en correct te kunnen toepassen over:

- a. seksuele ontwikkeling
- b. seksuele voorlichting en relationele vorming
- c. seksuele diversiteit, genderdiversiteit, mensenrechten en inclusie
- d. seksueel grensoverschrijdend gedrag en seksueel misbruik
- e. cultuur, religie en seksualiteit

‘Het hoort er gewoon bij’

Minor *Seksuele vorming en diversiteit*

Doelen vaardigheden en attitude: De leerkracht...

- a. maakt **seksualiteit** bespreekbaar op **open, ontspannen** en **sensitieve** wijze
- b. produceert een uitgewerkte methodische lesvoorbereiding voor een **sekspositieve, LHBT-inclusieve** les seksuele vorming, geeft deze les en evalueert de les
- c. stemt seksuele vorming **sensitief** af op leerlingen met verschillende **culturele achtergronden**

‘Het hoort er gewoon bij’

Voorstel curriculum PABO LERO

<i>Studiefase</i>	<i>Thema</i>	<i>hoofdstuk Pabo</i>	<i>hoofdstuk Lero</i>
Propedeuse: body of knowledge	Seksuele ontwikkeling	2 + 3	2 + 3
	Seksuele diversiteit	1	1
	Genderdiversiteit	1	1
Jaar 2	Practicum bespreekbaar maken seksualiteit	4 + 5	4 + 6
	Lesjes seksuele vorming geven		
Jaar 3	Doorlopende leerlijn seksuele vorming ontwikkelen en geven	7	7
Jaar 4	Schoolbeleid: LHBTI-inclusief schoolveiligheidsplan	7	7

‘Het hoort er gewoon bij’

Boek

Heemelaar, M. (2019). *Seksuele vorming en diversiteit. Inclusieve burgerschapsvorming op school.*
Bussum: Coutinho

€26,95

223 pagina's; ondersteunende website:
verdiepingsteksten,
verwerkingsopdrachten, filmpjes

‘Het hoort er gewoon bij’

Practicum lesvoorbeelden

- A. Carrousel seksuele voorlichting
- B. Kriebellesjes
- C. *Can you fix it*
- D. LHBT-persoon interviewen
- E. Rollenspel: MR-vergadering

‘Het hoort er gewoon bij’

Meisje 4 jaar

‘Ik wil ook graag een baby in mijn buik’

‘Het hoort er gewoon bij’

Meisje 10 jaar

‘Hoe komt die baby in de buik? En hoe er uit?’

‘Het hoort er gewoon bij’

Jongen 7 à 10 jaar

Als je vaak met je piemel speelt, valt hij er dan vanaf?

‘Het hoort er gewoon bij’

Jongen 16 jaar

- ‘Kan een piemel te klein zijn om goed te kunnen vrijen?’

‘Het hoort er gewoon bij’

Meisje 14 jaar

‘Mijn slipje was nat toen ik aan het zoenen was. Heb ik in mijn broek geplast?’

‘Het hoort er gewoon bij’

B Kriebellesjes

Rutgers Kenniscentrum seksualiteit

Kriebels in je buik

Weerbaarheid, relaties en seksualiteit

Lespakket portal

Mijn groepen

pabo flex Pabo Zij-1

The image shows a website interface with a blue and purple color scheme. The background features a photograph of a young man and woman looking at a laptop. The text is overlaid on this image. The main title 'Kriebels in je buik' is in large white font, with the subtitle 'Weerbaarheid, relaties en seksualiteit' below it. There are two blue buttons with white text: 'pabo flex' and 'Pabo Zij-1'. A small white box contains the text 'Lespakket portal'. The top right corner has the 'Rutgers Kenniscentrum seksualiteit' logo.

‘Het hoort er gewoon bij’

C Can you fix it

‘Het hoort er gewoon bij’

E Rollenspel themavergadering MR

Vraagstelling:

- hoe kunnen we zorgen dat we een lhbt-inclusieve school vormen, die vormgeeft aan de nieuwe formulering van het kerndoel:

Leerlingen dragen samen met medeleerlingen en leraren bij aan een sociaal (school)klimaat

waarin iedereen zich vrij, veilig en geaccepteerd weet en openlijk zichzelf kan zijn met zijn seksuele gerichtheid, genderidentiteit en leefstijl.

‘Het hoort er gewoon bij’

Practicum lesvoorbeelden

- A. Carrousel seksuele voorlichting
- B. Kriebellesjes
- C. *Can you fix it*
- D. LHBT-persoon interviewen
- E. Rollenspel: MR-vergadering
- F. Vlaggensysteem (workshop Edith Kuiper)
- G. Gesprek student ouders over eigen seksuele voorlichting

‘Het hoort er gewoon bij’

Hartelijk dank voor je aandacht

‘Het hoort er gewoon bij’

wet voor burgerschapsonderwijs

- 1 augustus 2021 in werking getreden
- voor po en vo
- schoolcultuur waarin alle leerlingen en personeel zich veilig en geaccepteerd weten
- ongeacht verschillen in godsdienst, levensovertuiging, politieke gezindheid, afkomst, geslacht, handicap of seksuele gerichtheid
- -> alle scholen zijn wettelijk verplicht om zorg te dragen voor de acceptatie en veiligheid van LHBT-leerlingen en personeel in de klas

‘Het hoort er gewoon bij’

Wet burgerschapsvorming 1-8-21 in werking

[Home](#) // Alle scholen vanaf nu verplicht te zorgen voor veiligheid en acceptatie LHBTI-personen in de klas

Alle scholen vanaf nu verplicht te zorgen voor veiligheid en acceptatie LHBTI-personen in de klas

1 augustus 2021 - Alle scholen in Nederland zijn vanaf nu wettelijk verplicht om te zorgen voor veiligheid en acceptatie van LHBTI-scholieren en personeel in de klas. De nieuwe burgerschapswet, waarin die opdracht is verwoord, treedt op zondag 1 augustus in werking. Het COC heeft lang voor de wetswijziging gepleit en is gelukkig met het resultaat.

‘Het hoort er gewoon bij’

kerndoelen, kennisbasis en lesdoelen

Seksuele vorming op lerarenopleidingen - keynote - Mathieu Heemelaar

‘Het hoort er gewoon bij’

Kennisbasis lerarenopleiding basisonderwijs

- De school en de klas fungeren als brug tussen de thuiswereld van het kind en de maatschappij waarin het kind opgroeit. De startbekwame leraar borgt sociale veiligheid door ruimte te bieden voor het unieke van elk kind (uniciteit) en de verscheidenheid in de groep (pluraliteit). Hij stimuleert leerlingen om actief deel uit te maken van de groep en op hun eigen manier als burger te participeren in hun nabije leefomgeving en maatschappij. De startbekwame leraar doet dit alles vanuit het begrip van relevante concepten en inzet van passende handelwijzen zoals:

-
- 10 voor de leraar (2018). *Kennisbases en profilering lerarenopleiding basisonderwijs*. Den Haag: 10voordeleraar, Vereniging Hogescholen. Geraadpleegd op de website van 10 voor de leraar: https://www.10voordeleraar.nl/documents/kennisbases_pabo/kennisbasispabo.pdf

‘Het hoort er gewoon bij’

Kennisbasis lerarenopleiding basisonderwijs

Sociale veiligheid: het bevorderen van gewenst sociaal gedrag en het tegengaan en aanpakken van grensoverschrijdend gedrag, monitoring van groepsdynamiek, conflicthantering en anti-pestmethode, het evalueren en leren van incidenten, het ondersteunen van weerbaarheid en zelfredzaamheid.

Burgerschapsvorming: participatie, sociale verantwoordelijkheid, opgroeien in een pluriforme samenleving, persoonsvorming en sociale vorming, kritisch burgerschap, verantwoordelijk gedrag van leerlingen in de eigen leefomgeving (de wijk).

Afstemmen op en leren van diversiteit: genderdiversiteit, sociaal-culturele diversiteit, seksuele diversiteit.

• 10 voor de leraar (2018). *Kennisbases en profilering lerarenopleiding basisonderwijs*. Den Haag: 10voordeleraar, Vereniging Hogescholen. Geraadpleegd op de website van 10 voor de leraar: https://www.10voordeleraar.nl/documents/kennisbases_pabo/kennisbasispabo.pdf

‘Het hoort er gewoon bij’

Kennisbasis generiek tweede graad lerarenopleiding

De kennisbasis generiek tweedegraadslerarenopleiding geldt voor alle lerarenopleidingen die gericht zijn op het voortgezet onderwijs en het beroepsonderwijs. Deze is gepubliceerd september 2017 en wordt in het cursusjaar 2018-2019 geïmplementeerd in het onderwijs. In deze kennisbasis wordt duidelijker richting gegeven aan seksuele en genderdiversiteit:

B5: Ontwikkelingstheorieën

* seksuele ontwikkeling:

- seksualiteit als psychosociaal leerproces;
- invloed van biologische veranderingen;
- relevante genderthema's en heteronorm;
- seksuele vorming en homoseksuele identiteit.

B3: Pedagogisch klimaat in school en klas

* omgaan met diversiteit:

- sociale, culturele en seksuele diversiteit;
- multiperspectiviteit en de contacthypothese;
- beeldvorming;
- sociale categorisatie, stereotyperingen;
- discriminatie en racisme.

<https://kennisbases.10voordeleraar.nl/pdf/kennisbasis-bachelor-generiek.pdf>

‘Het hoort er gewoon bij’

WPO 2018

‘Het onderwijs:

a gaat er mede van uit dat leerlingen opgroeien in een pluriforme samenleving;

b is mede gericht op het bevorderen van actief burgerschap en sociale integratie;

c en is er mede op gericht dat leerlingen kennis hebben van en kennismaken met verschillende achtergronden en culturen van leeftijdgenoten.’

‘Het hoort er gewoon bij’

Kerndoel 38 basisonderwijs (2012)

(De leerlingen leren hoofdzaken over geestelijke stromingen die in de Nederlandse multiculturele samenleving een belangrijke rol spelen, en ze)

leren respectvol om te gaan met seksualiteit en met diversiteit binnen de samenleving, waaronder seksuele diversiteit.

‘Het hoort er gewoon bij’

Kerndoel 43 onderbouw vo (2012)

(De leerling leert over overeenkomsten, verschillen en veranderingen in cultuur en levensbeschouwing in Nederland, leert eigen en andermans leefwijze daarmee in verband te brengen, leert de betekenis voor de samenleving te zien van respect voor elkaars opvattingen en leefwijzen,)

‘en leert respectvol om te gaan met seksualiteit en met diversiteit binnen de samenleving, waaronder seksuele diversiteit.’

‘Het hoort er gewoon bij’

Regeerakkoord (2016)

In het regeerakkoord is opgenomen dat

- *een aantal kerndoelen wordt aangescherpt,*
- *waaronder het onderdeel seksualiteit en seksuele diversiteit.*
- *Seksuele weerbaarheid wordt hierin meegenomen.*
- *Het voorstel voor aanscherping zal eind 2020 klaar zijn*

(Emancipatienota, Van Engelshoven, 2018).

Dit is niet gerealiseerd.

Voorstel nieuwe formulering kerndoel 38

*Leerlingen dragen
samen met medeleerlingen en leraren
bij aan een sociaal (school)klimaat
waarin iedereen zich vrij, veilig en geaccepteerd voelt
en openlijk zichzelf kan zijn
met zijn seksuele gerichtheid, genderidentiteit en leefstijl.*

(Heemelaar, 2019)

‘Het hoort er gewoon bij’

Tweede Kamer neemt amendement en motie aan

Scholen worden verplicht om te zorgen voor LHBTI-acceptatie in de klas - 11/17/2020

PERSBERICHT   volg het COC

Scholen worden verplicht om te zorgen voor LHBTI-acceptatie in de klas

Als het aan de Tweede Kamer ligt, worden alle scholen in Nederland verplicht om te zorgen dat LHBTI's zich in de klas veilig en geaccepteerd weten. Het COC had daar op aangedrongen. De Kamer stemde op dinsdag 17 november voor een voorstel met deze strekking van PvdA, SP en GroenLinks, dat de Wet burgerschapsopdracht voor het onderwijs van minister Slob (Onderwijs) aanscherpt.

Gelukkig met doorbraak

"Dit is een doorbraak voor LHBTI-leerlingen, waar we heel gelukkig mee zijn," reageert COC-voorzitter Astrid Oosenbrug. "Het is ook hard nodig, want helaas worden LHBTI-leerlingen nog steeds vaak gepest en is 'homo' op school het meest gebruikte scheldwoord."

Volgens onderzoek van het Sociaal en Cultureel Planbureau worden jonge LHBTI's tot vier keer vaker dan gemiddeld gepest. Het COC wijst ook op bepaalde reformatorische scholen die homoseksualiteit afwijzen en islamitische scholen die leerlingen bijbrengen dat hun God LHBTI's zou verafschuwen.

‘Het hoort er gewoon bij’

Wet burgerschapsvorming 1-8-21 in werking

[Home](#) // Alle scholen vanaf nu verplicht te zorgen voor veiligheid en acceptatie LHBTI-personen in de klas

Alle scholen vanaf nu verplicht te zorgen voor veiligheid en acceptatie LHBTI-personen in de klas

1 augustus 2021 - Alle scholen in Nederland zijn vanaf nu wettelijk verplicht om te zorgen voor veiligheid en acceptatie van LHBTI-scholieren en personeel in de klas. De nieuwe burgerschapswet, waarin die opdracht is verwoord, treedt op zondag 1 augustus in werking. Het COC heeft lang voor de wetswijziging gepleit en is gelukkig met het resultaat.

‘Het hoort er gewoon bij’

S

- taboes, handelingsverlegenheid, privacy en voor grenzen & wensen
- etnisch-culturele diversiteit en dilemma's bij orthodox-gelovigen over seksuele vrijheid

O

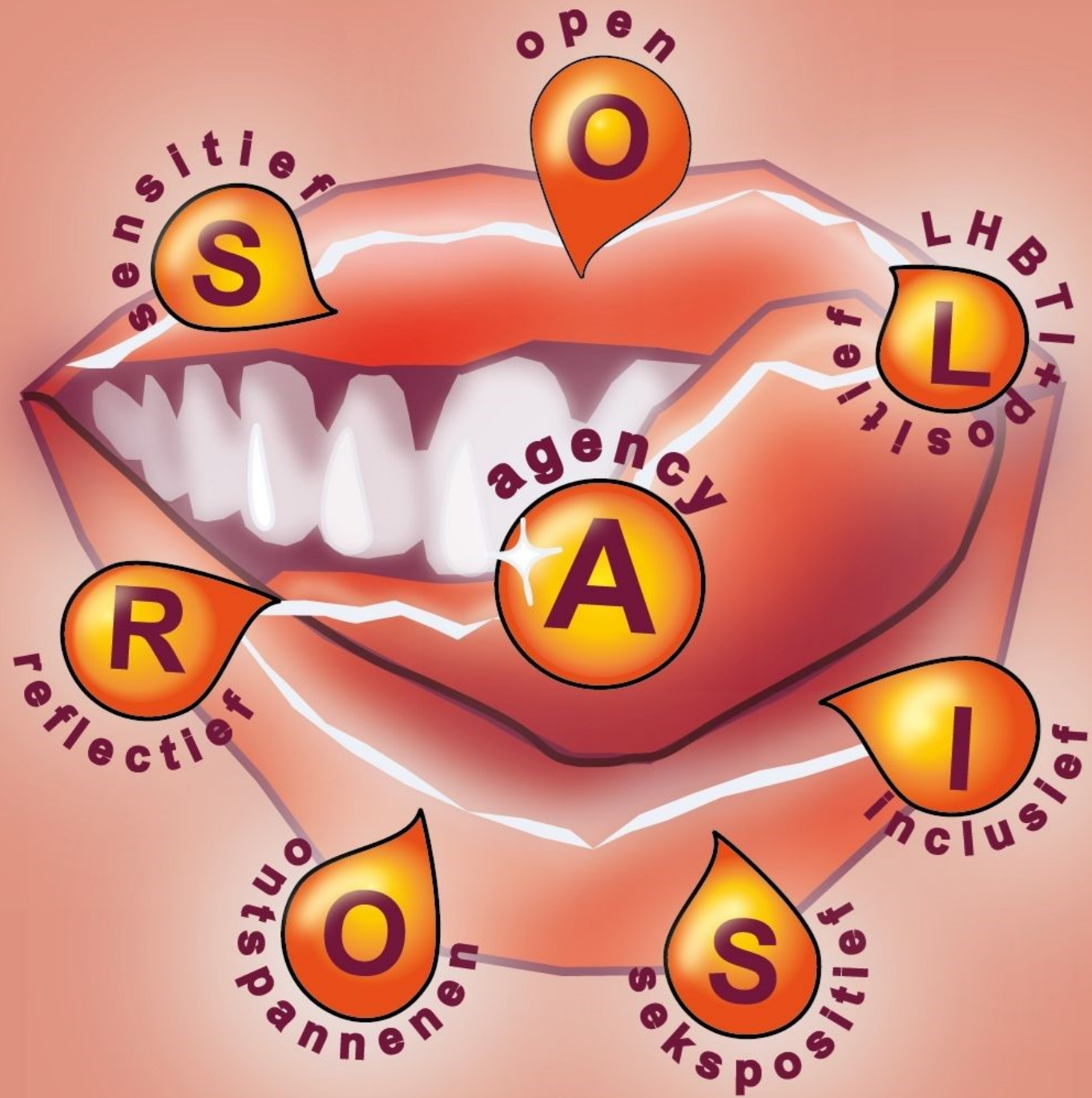

- open in gesprekken over seksualiteit,
- stimuleert een open, veilig gesprek over seks en seksualiteit.

L

- één of meer niet-heteroseksuele of niet-cisgender mensen in je klas
- sensitief in taal en houding en bestrijdt discriminatie
- in taal en houding geen traditionele of moderne LHBTI-negativiteit

A

- doel: seksuele agency = geheel van strategische onderhandelingen om zich met eigen keuzes te plaatsen in een sociale context, relaties te behouden en betekenis te geven aan ervaringen (Cense 2019a)
- methode: empowerment = versterking agency over seksuele wensen en grenzen

R

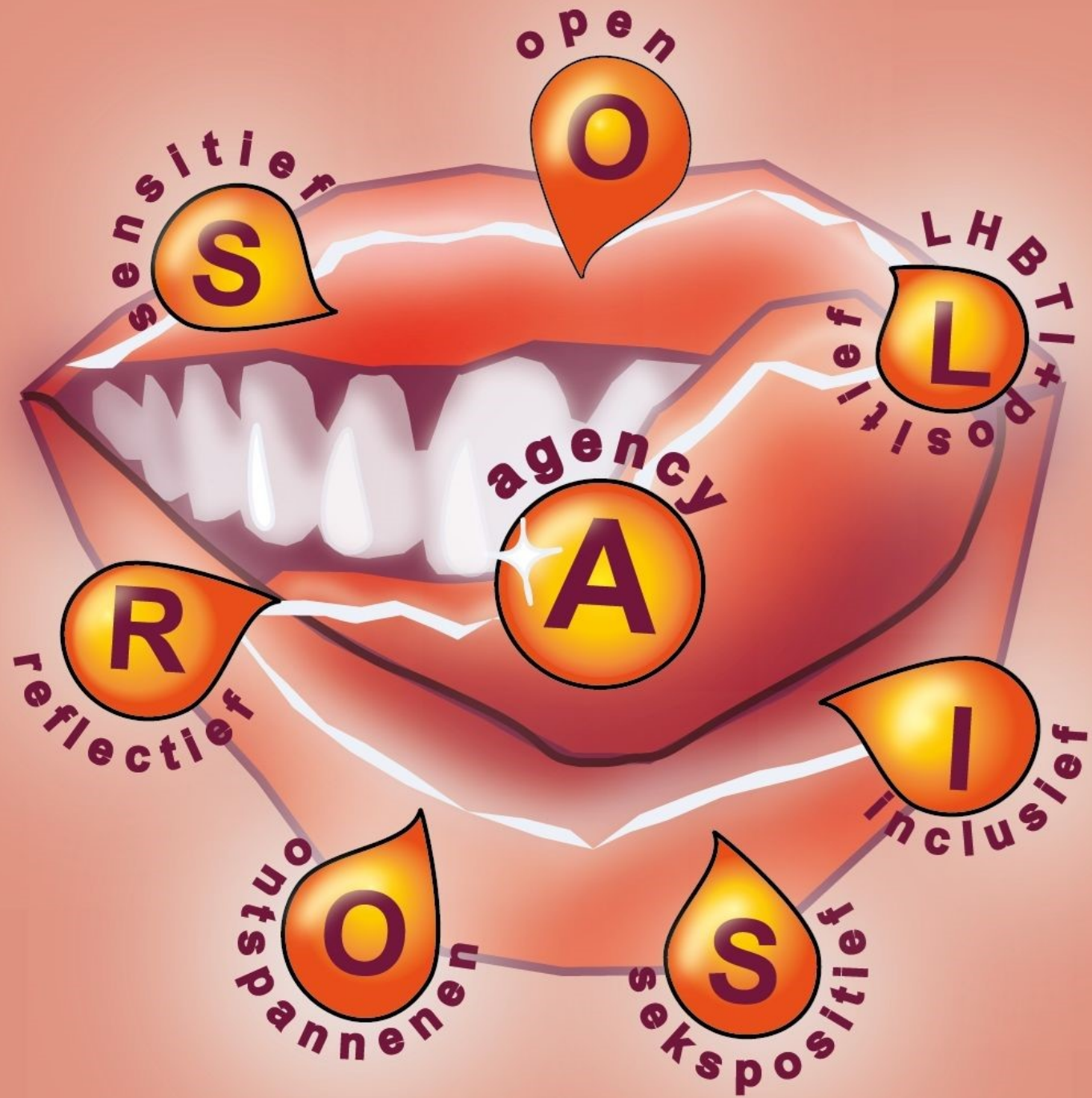
- bezinning eigen normen, waarden, (voor)oordelen, cultuur, religie en opvoeding en effecten op je attitudes bij sekseducatie in verschillende levensfasen
- hanteren eigen seksuele waarden en normen op professionele wijze

O

- ontspannen communiceren over seksualiteit en seks
- luchtige (niet seksistische of agressieve) humor maar neem het onderwerp ook serieus zodat ieder veilig voelt zich te uiten

‘Het hoort er gewoon bij’

S

- positief tegenover seks en draagt dit over op de doelgroep
- uit je expliciet positief over individuele seksuele beleving, seksueel gedrag en leefstijl bij alle doelgroepen en leeftijden mits zij grenzen en wensen van anderen respecteren

I

- bij jouw seksuele vorming voelen alle mensen zich erkend en veilig, juist ook vrouwen en minderheden
- niet-oordelende houding, ook als iemands leefstijl en seksuele gedrag anders zijn dan bij jou
- bestrijdt ongelijke M-V-verhoudingen, seksisme, *slut shaming* en *victim blaming*, seksueel grensoverschrijdend gedrag, heteronormativiteit, discriminatie, uitsluiting en achterstelling.

‘Het hoort er gewoon bij’